

2019-02-01

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr

Natur- och trafiknämnden

Förbud att installera köksavfallskvarnar till spillvattennätet

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden beslutar att det i Nacka kommun inte ska vara tillåtet att installera nya köksavfallskvarnar som ansluts till spillvattennätet. De köksavfallskvarnar som redan är anslutna får dock finnas kvar.

Skäl till beslut

Det främsta skälet till att det inte bör vara tillåtet att installera köksavfallskvarnar anslutna till spillvattennätet är att matavfall bör samlas in separat för biologisk återvinning och inte tillföras spillvattennätet. Både EU och regeringen har antagit mål och lagstiftning om separat insamling av matavfall för biologisk återvinning. Ett annat skäl till att inte tillåta installation av köksavfallskvarnar till spillvattennätet är att matavfallet kan ge upphov till igensättning och skador på ledningarna. De köksavfallskvarnar som redan är anslutna bör dock få finnas kvar. Det är en betydande investering för fastighetsägaren och det bedöms inte som skäligt att fastighetsägaren ska behöva ta bort kvarnen.

Sammanfattning

Sedan 2010 har det varit tillåtet att inom vissa delar av Nacka kommun ansluta köksavfallskvarnar till spillvattennätet. Anledningen till att det inte är tillåtet i vissa delar är att ledningsnätet på den platsen är i ett sådant skick att det inte klarar att ta emot matavfall från köksavfallskvarnar. Prövningen görs av Nacka vatten och avfall. Med tanke på belastningen på spillvattennätet har verkställande direktör för Nacka vatten och avfall fattat beslut om ny köksavfallskvarnar inte får installeras. (Bilaga 1)

År 2011 började Nacka kommun samla in matavfallet separat för rötning. Målet för Sverige och Nacka är att minst 50 procent av matavfallet ska samlas in separat och behandlas biologiskt till år 2020. Regeringen har tagit ytterligare steg för att öka den biologiska återvinningen genom kravet att alla kommuner senast 1 januari 2021 ska ha system för att samla in utsorterat matavfall. Även på EU-nivå finns krav om att medlemsländerna ska samla in det biologiska avfallet separat. Nacka kommun bör aktivt verka för att målen och lagstiftningen om matavfall genomförs och bör därför inte tillåta att ytterligare köksavfallskvarnar ansluts till spillvattennätet.

Positiva konsekvenser av ett förbud är att mer matavfall kommer kunna samlas in och ökar möjligheterna att nå miljömålet att minst hälften av matavfallet ska återvinnas biologiskt. Andra konsekvenser är att belastningen på spillvattennätet minskar.

Genom att Nacka redan har en förhållandevis restriktiv hållning där kvarnar bara tillåts i vissa områden efter prövning så innebär ett absolut förbud inte en så stor förändring. Det är inte så många kvarnar som har installerats sedan 2010 då det blev tillåtet, bara totalt 250 stycken.

Ärendet

Nuvarande beslut om att tillåta köksavfallskvarnar

Tekniska nämnden (numer Natur- och trafiknämnden) beslutade den 24 augusti 2010 att tillåta anslutning av köksavfallskvarnar till spillvattennätet inom vissa delar av Nacka kommun efter individuell prövning.¹ I beslutet anges att användande av köksavfallskvarnar är ett alternativ för att åstadkomma ökad biogasproduktion.

I en kartbilaga till tjänsteskrivelsen framgår i vilka delar av kommunen installation av köksavfallskvarnar efter prövning är tillåtet och i vilka delar det inte är tillåtet. Anledningen till att det inte är tillåtet i vissa delar är att ledningsnätet på den platsen är i ett sådant skick att det inte klarar att ta emot matavfall från köksavfallskvarnar. Prövningen görs av Nacka vatten och avfall.

Möjligheten att ansluta köksavfallskvarn till spillvattennätet regleras i de Allmänna bestämmelser för VA i Nacka (ABVA) från 2010. Där anges i kapitel 9 att ”Fastighetsägare får inte tillföra avloppet spillvatten från köksavfallskvarn utan VA-verkets skriftliga medgivande”.

Sedan det 2010 blev tillåtet att ansluta köksavfallskvarnar i vissa områden i Nacka har cirka 250² köksavfallskvarnar beviljats och ungefär lika många har fått avslag. Ytterligare köksavfallskvarnar har troligen installerats under denna tid utan att tillstånd har sökts.

Matavfallet bör samlas in separat

För matavfall finns ett nationellt miljömål om att matavfallet ska samlas in separat och återvinnas biologiskt. Målet anger att senast år 2020 ska minst 50 procent av matavfallet återvinnas biologiskt (rötning eller kompostering). Regeringen beslutade vidare i somras att alla kommuner senast den 1 januari 2021 ska tillhandahålla ett system för att samla in utsorterat matavfall från hushåll och transportera bort det separat (15 a § Avfallsförordningen). Även på EU-nivå finns krav om att medlemsländerna ska samla in det biologiska avfallet separat (senast 31 dec 2023).³

Det finns flera fördelar med att samla in matavfallet separat jämfört med om matavfallet via köksavfallskvarnar leds till spillvattennätet. Genom separat insamling kan en större del av kvävet i matavfallet återvinnas, enligt vägledning från Naturvårdsverket⁴. Det

¹ <https://www.nacka.se/498fe4/globalassets/nackavattenavfall/dokument/va/08-koksavfallskvarnar-tjsk-tn.pdf>

² 60 enbostadshus och 5 bostadsrättsföreningar omfattade totalt 183 lägenheter

³ Avfallsdirektivet 2018/851 Art 22

⁴ <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Vagledning/Matavfall-avfallskvarnar/>

beror på att en stor del av kvävet försvinner i avloppsreningsverkets reningsprocess. En annan fördel är att mer biogas kan utvinnas ur matavfallet genom separat insamling eftersom nedbrytning i ledningarna undviks.⁵ Ett argument för att tillåta köksavfallskvvarnar var just att öka biogasproduktionen i reningsverken. Stockholm Vatten och Avfall har dock inte kunnat rapportera någon ökad gasproduktion som har kunnat kopplas till matavfall från köksavfallskvvarnar.⁶

Vidare lyfter Naturvårdsverket i sin vägledning att mindre näring återförs till åkermark när matavfallet blandas med avlopp från hushåll jämfört med om matavfallet samlas in separat och rötas i en biogasanläggning. Under 2017 användes 95 procent av biogödslet från biogasanläggningar för matavfall och liknande substrat (till exempel avfall från livsmedelsindustrin, gödsel, vallgrödor) på jordbruksmark.⁷ För reningsverkens rötslam var det 34 procent som spreds på åkermark år 2016⁸. En del jordbrukare vill inte använda rötslammet på grund av risken för att det ska innehålla rester av kemikalier och läkemedel. Vidare kan det i framtiden bli helt förbjudet att sprida avloppsslam på åkermark, som en följd av en utredning⁹ som regeringen tillsatte i somras om att föreslå förbud mot att sprida avloppsslam. Uppdraget ska redovisas den 15 september 2019.

Nacka har i den kommunala avfallsplanen antagit samma mål för matavfall som det nationella målet. Insamling av matavfall påbörjades 2011. Genom en kraftigt styrande avfallsavgift har hushållen motiverats till att välja ett abonnemang med extra kärl för matavfall. År 2017 sorterade cirka 53 procent av villahushållen och 28 procent av alla företag och verksamheter sitt matavfall och alltfler flerbostadshus har matavfallsinsamling. Matavfallet som samlas in i Nacka behandlas genom rötning i Swedish Biogas biogasanläggning i Huddinge. Biogasen som produceras uppgraderas och används som fordonsbränsle. Biogödslet sprids på åkermark.

Belastar spillvattennätet

Enligt kommunens tjänsteskrivelse från 2010 om att tillåta köksavfallskvvarnar i vissa områden framgår att dåvarande VA-enheten var mycket restriktiv till att bevilja anslutningar av köksavfallskvvarnar: ”I delar av kommunens ledningsnät är det minimala lutningar eller svackor. Ledningsnätet är i många stycken mycket gammalt och generellt inte klarar köksavfallskvvarnar. I sådana områden är det olämpligt att ansluta köksavfallskvvarnar på grund av risk för ansamlingar. Områden med LTA-system bedömer vi som direkt olämpliga för köksavfallskvvarnar bl. a på grund av risk för svavelvätebildning.” Denna beskrivning är fortfarande aktuell. Med tanke på den belastning som köksavfallskvvarnar har verkställande direktör för Nacka Vatten och Avfall fattat beslut som att nya avfallskvvarnar inte får installeras. (Bilaga 1)

⁵ Naturvårdsverkets vägledning hänvisar till en utredning från Käppalaförbundets och SÖRAB (BOA-utredningen). <https://www.kappala.se/Projekt-och-rapporter/Rapporter/Utvecklingsrapporter/Verksamhetsutveckling/>

⁶ Uppgift Ragnar Lagerkvist, Enhetschef på enheten för uppströmsarbete, Stockholm Vatten och Avfall (september 2018)

⁷ Svensk Avfallshantering 2018. Avfall Sverige.

⁸ SCB statistik: Utsläpp till vatten och slamproduktion 2016. MI 22 SM 1801

⁹ Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam. Dir. 2018:67 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2018/07/dir.-201867/>

Andra problem med köksavfallskvarnar, enligt Haninge kommun¹⁰, är att det är ett slöseri med rent dricksvatten att spola ner matrester och att matrester i ledningarna kan locka råttor.

Fördelar med kvarn

Bortsett från att näringen och energin i matavfallet inte tas tillvara på ett optimalt sett genom köksavfallskvarnar och att det innebär en belastning på spillvattennätet så finns det ett antal fördelar med köksavfallskvarnar anslutna till spillvattennätet.

Naturvårdsverket lyfter i sin vägledning att köksavfallskvarnar ger en god arbetsmiljö och livsmedelshygien. Behovet av kylda soprum minskar och fordonstransporter kan undvikas genom att spillvattennätet utnyttjas för transport av avfallet.

Fördelarna med en god arbetsmiljö, livsmedelshygien och minskat behov av soprum uppnås lika väl med köksavfallskvarnar kopplade till separat tank. Det är en lösning som Nacka vatten och avfall rekommenderar för verksamheter med större volymer matavfall som restauranger, storkök, caféer, livsmedelsbutiker. Matavfallskvarnar kopplade till separat tank som töms med sugbil ger en bättre arbetsmiljö för både hämtpersonalen och för personalen i verksamheten.

Vad det gäller att transportbehovet skulle minska vid anslutning av köksavfallskvarn till spillvattennätet är det tveksamt i hur hög grad det kan minska. Restavfallet måste ändå hämtas från fastigheterna. Med tvåfacksbilar hämtas matavfallet samtidigt som restavfallet, vilket innebär att matavfallet kan samlas in på ett effektivt sätt.

Andra kommuner i Stockholmsområdet

Olika kommuner har olika inställning till om det ska vara tillåtet med köksavfallskvarnar anslutna till spillvattennätet eller inte. Exempelvis så godtar Stockholm Vatten och Avfall köksavfallskvarnar. Det krävs ingen anmälan för enskilda hushåll.

Käppalaförbundet, som hanterar återstående avloppsvatten i Nacka, har däremot en mer restriktiv hållning och rekommenderar sina medlemskommuner att endast i mindre omfattning tillåta köksavfallskvarnar (<5%).¹¹ Roslagsvatten är också restriktiva. I de flesta av de anslutna kommunernas Allmänna bestämmelser för användning av den allmänna VA-anläggningen (ABVA) är köksavfallskvarnar kopplade till spillvattennätet inte tillåtna (t.ex. Täby). Men VA-huvudmannen kan i vissa fall ge dispens för installation. Roslagsvatten har hittills inte utfärdat någon dispens (maj 2017).¹²

I Haninge¹³ är det inte tillåtet att överhuvudtaget installera köksavfallskvarnar i fastigheter som är anslutna till det kommunala avloppsnätet. De motiverar sitt ställningstagande med att VA-huvudmannens uppgift är att omhänderta avloppsvatten av hushållskaraktär, inte hushållsavfall, och att VA-taxan är definierad utifrån det ändamålet. Andra skäl är problem i ledningsnätet. Istället rekommenderar de att matavfallet läggs i en separat påse för att skickas direkt till en biogasanläggning.

¹⁰ <https://www.haninge.se/bygga-bo-och-miljo/vatten-och-avlopp/avlopp/koksavfallskvarn/>

¹¹ Uppgift Amanda Folkö, Avdelningschef Uppströmsavdelningen, Käppalaförbundet (September 2018)

¹² <https://kundforum.roslagsvatten.se/org/roslagsvatten/d/avfallskvarn-wlj/>

¹³ <https://www.haninge.se/bygga-bo-och-miljo/vatten-och-avlopp/avlopp/koksavfallskvarn/>

Konsekvenser av ett förbud

Genom att Nacka redan har en förhållandevis restriktiv hållning där kvarnar bara tillåts i vissa områden efter prövning så innebär ett absolut förbud inte en så stor förändring. Det är inte så många kvarnar som har installerats sedan 2010 då det blev tillåtet, bara totalt 250 stycken enligt uppgifter ovan.

Positiva konsekvenser av ett förbud är att mer matavfall kommer kunna samlas in, vilket ökar möjligheterna att nå miljömålet att minst hälften av matavfallet ska återvinnas biologiskt. Andra konsekvenser är att belastningen på spillvattennätet minskar.

En annan konsekvens är att alla fastigheter genom ett generellt förbud kommer att behandlas lika. Det kommer inte spela någon roll var du bor, det blir förbjudet överallt att installera köksavfallskvarnar till ledningsnätet för spillvatten.

Samlad bedömning

Sedan beslutet 2010 i Nacka om att i begränsad omfattning tillåta köksavfallskvarnar har regeringen och EU antagit mål och lagstiftning om att matavfall bör samlas in separat för biologisk återvinning. Nacka kommun bör aktivt verka för att målen och lagstiftningen om matavfall genomförs och bör därför inte tillåta att ytterligare köksavfallskvarnar ansluts till spillvattennätet. Vidare undviks problem med ökad belastning på spillvattennätet.

De köksavfallskvarnar som redan är anslutna bör dock få finnas kvar. Det rör sig inte om så många kvarnar. Vidare är det en betydande investering fastighetsägaren gjort och det bedöms inte som skäligt att fastighetsägaren inte längre ska få använda kvarnen.

Bilaga

Beslut av VD i Nacka vatten och avfall.

Kristina Petterqvist
Enhetschef
Enheten för drift offentlig utemiljö

Hanna Helsing
Gruppchef
Enheten för drift offentlig utemiljö